

Un viaxe a Celanova

texto: **Manuel Casado Nieto**
debuxos: **Luis Cid**

Arriquecer a endeita
Antoloxía de tres homes de dereito

Non digo novidade ningunha se digo que Celanova é unha vila de engado: Leda, feita, ben posta, xentil, cun mosteiro moi-mental e unha paisaxe verdescente. Ir a Celanova aprácelle a calquera. A min ir a Celanova non so me aprace, coma a todos, senón que, por parte, reméxeme por adentro lembranzas lonxanas, espreguízame saudades adormentadas, aivéntame arelas esquecidas. No seu témero mosteiro de San Rosendo agromou a adolescencia dun neno delgado de ollos grandes que as veces penso que nunca existiu. Hai tempo escribín encol daquel neno un poema do que rexurden agora estes versos:

*"Ai once, doce, trece, catorce anos!
¿Qué segredos perdidos na distancia?
¿Qué símbolo ou qué nome?
¿Qué illas aguacentas?
¿Cantos nós de caminos a ceibarse nos tesos?
¿Qué fiestra para abalar un pano branco?"*

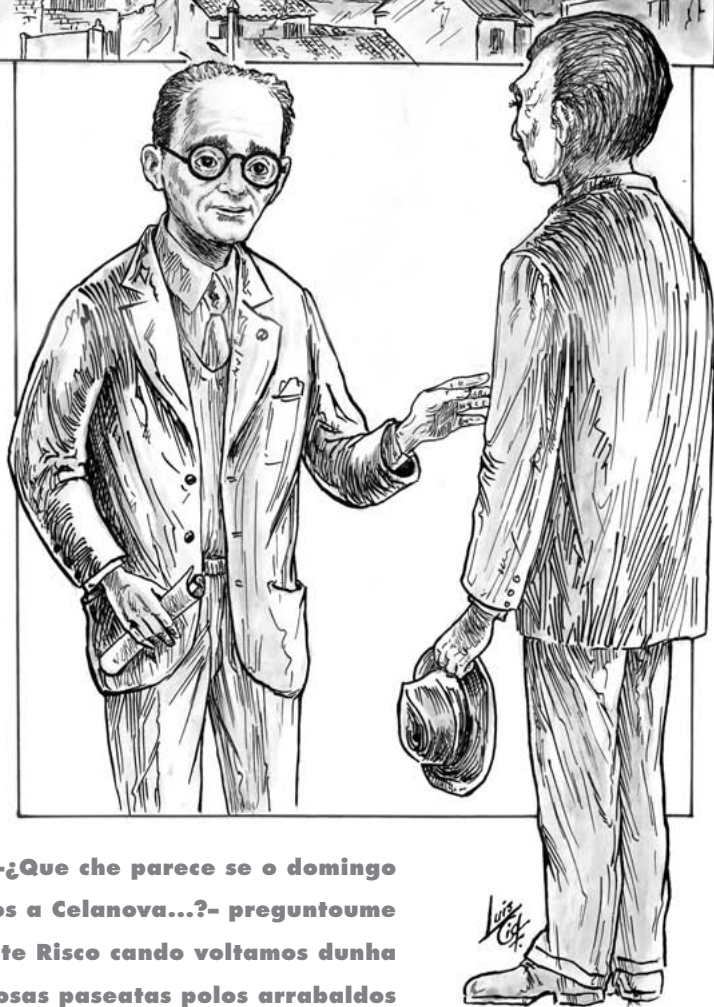
Aquel neno, se existiu, era eu. Compréndese, xa que logo, este vencello avelaíño, malencónico, que me xungue a Celanova.

A vila de Celanova, a maiores de por belida, ten outras cousas das que se gabar, por exemplo a de ser berce de homes esgrevios, empezando por Curros, o noso gran Curros Enríquez, que se nos amosa meirande cantos máis anos pasan sobor del e da súa obra. Aquel vran de 1951, a Academia Galega e outras entidás acordaran celebrar na vila unha festa literaria en homenaxe ao poeta co gallo do centenario da súa nacemento.

- ¿Que che parece se o domingo fóramos a Celanova...?- preguntoume Vicente Risco cando voltabamos dunha das nosas paseatas polos arrabaldos do Castro de Caldelas.

- Home, ir a Celanova paréceme sempre ben -repuxen-. E ir alá por Curros paréceme aínda millor.

A vila de Celanova, a maiores de por belida, a maiores de polo mosteiro, a maiores de por patria de Curros, distinguiuse pola fonte da súa praza principal, unha xeitosa fonte de catro canos ou pichos que botaban auga cara os catro

**-¿Que che parece se o domingo
fóramos a Celanova...?- preguntoume
Vicente Risco cando voltamos dunha
das nosas paseatas polos arrabaldos
do Castro de Caldelas.**

pontos cardinais. Os canos do sul, do leste e do solpor verquían uns xorros inocentes, sans, inofensivos. E tampouco o xorro do cano do norte, tan cristaiño coma os outros tres, delataba particularidade ningunha que non fora da mesma inocencia virxinal. Bulíame, descasi, na memoria que o Vicente, nalgunhas das moitas nosas paroladas, dixérame algunha vez que, asegún a voz do

pobo, da auga do cano do norte beberan don Paco Roque, don Castor Méndez Brandón, o poeta e barítono celanovés, e incruso o tan afamado don Xoán da Cova Gómez cando iba de Ourense a Celanova por encárregas de agrimensura, e que, con razón ou sin ela, a xente colléralle medo aos efectos desa auga nos celebres...

Boh, contos de camiño!

Conque o domingo marchamos a Celanova, Vicente Risco e máis eu, nun fotingo que eu tiña daquela, duro coma unha pedra, pero que, o mesmo que algúns cabalos, esixía certos coidados garimosos do dono para avanzar xangal, verbigracia: que lle deran moito de beber. Eu, para telo da miña parte, aproveitaba as fontes e fontelas espalladas ao longo das estradas. Levaba sempre unha regadeira, e aixiña que lle reparaba no suor, que as veces rubía en mestas bafaradas polo cume dianteiro, dispúñame a refréscalo na primeira fonte. E o automóvil, agradecido, tiraba logo cun verdadeiro alegrón: coma un cabalo e adiós.

Pois, asegún dixen, o domingo marchamos no meu automovil. Aló por metade da costa de Vilariño frío debeu de quecer, pois escomenzou a dar espirros e a facer uns estranos para os lados como se protestara ou esbarazara a mantenta no chan.

O Risco, moi escozoso, díxome:

- ¿El non nos dará un desgosto este chisme? Convirá que andes con ollo.

- Home, non creo. Son cousas da mecánica, sin importancia- contesteille.

- Serán, serán, pero as máquinas tamén teñen as súas vértolas -rosinou entre dentes cunha crara desconfianza.

Na fonte do Rodicio bebimos nos os dous, i enchín o radiador daquela auguiña tan xebre, tan frieira; e o coche non ascondeu o seu agradecemento. Polo pronto, no resto do viaxe non se volveu espantar, de xeito que Vicente Risco medio foi recuperando a tranquilidade.

- Auguiña do Rodicio! Haiche augas e augas, Vicente -dixen-.

- Neso estou eu... Que son moi diferentes unhas doutras, para bebelas e..., para todo.

Chegamos ao noso destino sin outros trambilicos. Era unha maná quente, limpa, lumiosa, de ceo moi azul e traslúcido que, estando no agosto, lembrou-me de súpeto as vellas mañás de maio, azougadas de chíos de paxaros nas que o neno delgado de ollos grandes, contra unha baranda do mosteiro cara a Coutada, abesullaba os xogos do sol nas follas do alborado, o bico do vento nas ponlas, o tolo revoar das anduríñas no seu ir e vir sin folgo aos niños do veirado, o misterioso espertar do mundo, tan alleo a esquemas de razón coma o espertar dos nenos á adolescencia. "Saudades fóra", díxenme.

Deixamos o auto na praza, i entramos no patio neoclásico do mosteiro (o que fora o noso

campo de fútbol!) onde xa resoaba a verba patricia de don Ramón Otero en louvanza do gran poeta: "A voz de Curros, voz dunha terra sin voz, voz latexante destes eidos..."

- Fala ben don Ramón, ¿eh? -Home!

**Deixamos o auto na praza,
i entramos no patio
neoclásico do mosteiro.**

Despois, seguindo o programa nunha sala escura e largacía do piso baixo, de paredes e abovedas de pedra –nourora refectorio dos monxes, nalgún tempo tráxica cadea, ó final espacio vougo– celebrouse unha xuntanza da Real Academia Galega para recibir a dous membros novos. Presidía a venerable figura de don Manuel Casas, ao que Deus teña en gloria-, varón afeito á solemnidade, que abalaba unha campaña e pronunciaba con voz ecoante as académicas fórmulas rituás. Maquila húmida e sombriza soedade monástica, arredada do sol e mesmo da luz, sentíase un trasladado a un mundo fuxido, angurioso e incomunicable. Menos mal que o acto non durou moito. Sería o sitio, serían as súas evocacións, sería a fame (pois xa deran as tres), o certo é que a min entráronme ganas de chorar. Por fin saímos afora, á luz, que alí dentro semellaba un ben longamente perdido.

De contado, nos claustros serviuse un banquete. Eu tiña ao meu lado ao Celso Emilio Ferreiro, antigo compañeiro da escola, que acababa de ganar un premio por unha biografía de Curros, e aledaime moito de velo, pois non o vira desde que estudiamos xuntos e rinme de gana durante o xantar coas churrusqueiras e intelixentes saídas do seu inxenio ricaz.

Rematado o xantar, descubriron na rúa un busto de Curros, tocou a banda de música, cantou un cura, falou don Manuel Casas, houbo ofrenda foral, todo moi axeitado. Iba xa caíndo o serán daquela diada de afervoado homaxe a un dos millores fillos de Galicia. O Risco e máis eu despedímonos dos moitos bos amigos, e tratamos de voltar ao Castro. Fomos á praza, onde deixáramos o coche.

O Vicente montou nel, i engurriñouse no asento da dereita. Eu, diñantes de porme ao volante, conforme ao costume e aproveitando que a fonte estaba a dous metros, dispúxenme a botarlle ao coche unha auguiña de fresco. Levantei o capó, desarrosquei o tapón, saquei a regadeira, coloqeina debaixo do xorro dun dos canos hastra que esbombou, i escomencei a verquer a auga no radiador. Sinxelamente, con naturalidade, sen receo ningún, podo xuralo. E

de sócato quedei estarecido, coma paralizado coa regadeira na man. Polo oco dun cristal do coche acababa de emergullar a cabeza de Vicente Risco eos ollos espantados, os seus louseños brazos acenando cara o radiador, a súa forte voz non son entre de súprica e de mando:

– Do cano do norte, non! Do cano do norte, non! porque se cadra despois non o dominas!

Aínda coa regadeira en alto ollei para a fonte, e sorrintes entón me decatei de que collera a auga do cano do norte, por casualidade, xúroo, que non vai estar un sempre pensando nestas cousas..., que poden ser chafalladas, digo eu, non sei, porque o feito de que dese cano bebían don Paco Roque, don Castor, don Xoan da Cova..., se é verdade, arreguízalle a un unha miga o corpo.

Total: Que polo si ou polo non, en defensa da normalidade mental do automóvil, tiven que meterme debaixo del para valeirar o radiador por unha billa cuáseque ascendida entre manguetas ballestas e outros ferraganchos cheos de grasa lordenta, e coa grasa e co ferruxe escarallei o traxe que levaba posto, e amaldizoei a sorte de irme tocar, entre catro pichos, xustamente o do norte, tamén é boa.

Ao final pechei a billa, i enchín outra vez o radiador, agora con auga do cano do sul, perante o compiacido sorriso de Vicente Risco, que asentía coa cabeza.

Ora eso si, o viaxe de volta, non é por dicir, pero foi coma unha seda: o coche rubia as reviravoltas do Rodicio cunha raza que nin un potro do curro de Sabucedo, fóra a alma, e sin interquencencias. Dios sexa louvado.

– Salvámonos de boa!– foi o comentario do Vicente cando chegamos felices ao Castro.

No claustro servíuse un banquete.

Eu tiña ao meu lado ao Celso

Emilio Ferreiro, antigo

compañeiro da escola,

que acababa de

ganar un premio por

unha biografía de

Curros.

